

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

16. juni 2025

Høringssvar vedr. udbygning af Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn

Grundejerforeningen Henne Strand (GHS) var talstærkt repræsenteret af bestyrelse og medlemmer på borgermøde den 26. maj 2025 vedrørende indhentning af ideer og forslag til forestående Miljøvurdering af udbygning af kampvognsspor og stillinger i Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn. I forlængelse af mødet efterlyste GHS input fra foreningens medlemmer, og de fremsendte bidrag indgår i nærværende høringssvar.

Forsvaret ønsker at anlægge nye kampvognsspor fra syd til nord over den centrale/vestlige del af heden, hvor terrænet er relativt højt beliggende. I hedens yderområde ønsker Forsvaret desuden at etablere kortere sandspor i form af såkaldte U-stillinger.

GHS har en særlig interesse i linjeføringen for kampvognsspor over Lyngbos Hede, idet den indgår i de rekreative områder, som karakteriserer Henne Strand, og som året rundt tiltrækker hundretusindvis af husejere og gæster. Lyngbos Hede - især dens vestlige del – grænser op til den østligste del af sommerhusområdet Henne Strand. Denne del vil dermed ligge meget tæt på det nye kampvognsspor, som Forsvaret ønsker – og området vil som følge heraf blive påvirket betragteligt af støj- og støvge-ner.

At Lyngbos Hede samtidig byder på en lang række sjældne arter og naturtyper, vidner de igangværende bestræbelser på at frede heden om.

I det lys undrer det GHS, at der såvel på borgermødet som i tilgængeligt materiale om Forsvarets projekt kun perifert berøres den naturbeskyttende lovgivning, som projektet influerer på.

Lyngbos Hede er en del af Natura 2000 område N83 – Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hene-gårds Klitter. Dette område er også habitatområde H72. I udpegningsgrundlaget for området indgår bl.a. naturtyperne **grå/grøn klit** (naturtype nr. 2130, 38 ha), **klithede** (naturtype nr. 2140, 36 ha) og **Enebærklit** (naturtype nr. 2250, et mindre areal). Disse habitatnaturtyper er såkaldte prioriterede naturtyper i hht. Habitatdirektivet, hvilket betyder, at de er i fare for at forsvinde på EU-plan, hvorfor EU-landene har et særligt ansvar for at beskytte dem. Habitatdirektivets bestemmelser er derfor særligt restriktive for disse naturtyper.

På Lyngbos Hede er både grå/grøn klit og klithede almindeligt tilstede, og her vokser en række sjældne og truede planter, bl.a. **fin bunke**, **brun næbfrø**, **klit-kællingetand**, **spæd mælkeurt** og **langbladet soldug**. Både planter på våd og tør bund er repræsenteret. Insektlivet er også veludviklet og blandt dagsommerfuglene skal særligt nævnes **ensian blåfugl**, **spættet bredpande** og **klitperle-morsommerfugl**.

Ved den foreslåede linjeføring af kampvognsspor på Lyngbos Hede vil både grå/grøn klit og klithede blive stærkt påvirket – også selv om det fortrinsvis er de høje dele af heden, der påvirkes. Det siges ofte, at forstyrrelser er godt for hedevegetation, men dette udsagn skal tages med forbehold. Forstyrrelser, hvor vegetationsdækket brydes op og sandjorden frilægges, kan mange steder øge områdets biodiversitet, hvis de frilagte arealer herefter overlades til fri succession med indvandring af pionerarter, der er afhængig af vegetationsfattig bund. Området kan herefter give plads til arter, der er knyttet til vegetationens forskellige udviklingsstadier hen mod den modne og tætte bevoksning af

dværgbuske. Disse forhold ses bl.a. i granathuller og andre steder, hvor Forsvarets aktiviteter sker tilfældigt og usystematisk.

Det er imidlertid ikke den tilstand, der skabes i kampvognsspor, hvor det er hensigten, at de jævnlige skal bruges og derfor får status af permanent åbne sandflader præget af jævnlig fysisk forstyrrelse. Her er kun plads til få enårige planter. Åbne sandflader (naturtype hvid klit, nr. 2120) findes allerede på Lyngbos Hede (10 ha) som større og mindre forblæste klitflader. Så disse naturforhold bidrager allerede til områdets naturlige biodiversitet.

At erstatte arealer med prioriterede naturtyper med permanent åbne og forstyrrede sandflader må i et habitatområde betegnes som skadelig for naturindholdet.

En anlæggelse af et kampvognsspor i den vestlige del af et § 3- og Natura 2000 beskyttet område vil medføre, at 68 tons tunge kampvogne skal passere småsøer, vandløb og drækanaler på arealet. Konsekvensen af denne trafik for vandets dynamik i området er der ingen, der kan forudsige. Man vil sagtens kunne forestille sig, at der skabes en barriere hen over heden, som vil få konsekvenser for den fugtafhængige fauna og flora i den østlige del af Lyngbos Hede. Samtidig vil det kunne skabe et oversvømmelsesproblem i det nærliggende sommerhusområde, hvor der efter den meget våde vinter i 2023-2024 oplevedes oversvømmelser i lavtliggende områder, og hvor man for beskyttelse af de menneskeskabte værdier var helt afhængig af bortledning af vandet, bl.a. via Lyngbo Hede kanalen, som i forvejen er kapacitetsudfordret.

Forsvaret skal sørge for at udarbejde en miljøkonsekvensrapport, og GHS forventer, at der udarbejdes en fuld konsekvensvurdering, da der er tale om en permanent påvirkning af habitatområdet. Konsekvensrapporten kan ankes til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Endelig er det væsentligt at nævne, at hvis et projekt ikke kan vedtages efter Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og det berører prioriterede naturtyper, så skal EU-Kommissionen høres og afgive en udtalelse, før projektet kan tillades efter artikel 6, stk. 4, men det forudsætter, at der ikke findes alternative løsninger.

Ifølge prof. Peter Pagh, Københavns Universitet (pers. skriftlig meddl. 2019) skal det forstås på den måde, at der i denne vurdering om alternative løsningsmodeller kan indgå økonomiske hensyn, men de må ikke være udslagsgivende. Reglen i Habitatdirektivets artikel 6, stk. 4 gør altså udtømmende op med proportionalitetsprincippet, og det er der juridisk enighed om i teori og praksis.

At Habitatdirektivets bestemmelser kan have store økonomiske konsekvenser for projektholder fremgår af en række projekter vedrørende linjeføring for strøm-/gasledninger gennem H72, hvoraf Lyngbos Hede udgør en væsentlig del. Det drejer sig om Horns Rev 2 (2008-2009, ejes af Ørsted), Horns Rev 3, 2016-2019, ejes af Vattenfall), Baltic Pipe-Vestjylland (ejes af Energinet) og Viking Link (ejes af Energinet). For alle 4 projekter gælder, at der som alternativ løsning er udført underboring gennem H72, hvor der er åbne habitater. For Viking Link er underboringen 980 m lang, og her har ejer oplyst, at merudgiften ved underboring i stedet for nedgravning er større end 2000 kr. pr. løbende meter. Det er GHS vurdering, at de andre 3 projekter har haft mindst lige så store merudgifter som Viking Link. Det vil sige, at alle 4 projekter er pålagt underboring, når linjeføringen går gennem åbne habitattyper i H72.

I det perspektiv er det vanskeligt at forestille sig, at Forsvaret blot kan forvente at anlægge kampvognsspor over Lyngbos Hede efter eget ønske og med de virkninger på natur og miljø, det vil medføre. Det centrale juridiske spørgsmål er, om energiselskaber skal behandles anderledes end Forsvaret, der ikke juridisk har særstatus. GHS forventer, at der vil gå flere år, inden der foreligger en endelig afgørelse af, hvorvidt de ønskede kampvognsspor kan etableres.

Det rejser et helt centralt spørgsmål – er det de rigtige arealer, Forsvaret ønsker at lægge beslag på i en aktivitetsplan, der rækker mange år frem i tiden?

Som GHS ser det, vil det for Forsvarets egen skyld være hensigtsmæssigt at begynde at fokusere på alternative løsningsmodeller. Øst for Filsø Hede og Lyngbos Hede ligger almindeligt landbrugsjord uden væsentlige miljø- og naturrestriktioner. Det vil være oplagt i en 'game change' situation at undersøge, om ikke disse landbrugsområder kan erhverves til øvelsesformål. En linjeføring fra Vrøgum Plantage – øst om Filsø – og nordpå til østsiden af Blåbjerg Klitplantage i en gennemsnitlig bredde af ca. 1 km kunne være en økonomisk overkommelig opgave med de positive politiske vinde, der blæser i relation til Forsvarets fremtid. Det vil give et stort råderum med hensyn til militære aktiviteter samtidig med, at der med tiden kan etableres en værdifuld overdrevsvegetation på de tidligere landbrugsjorder. Problemerne med nærhed til sommerhusområder reduceres samtidig væsentligt.

Forsvaret har tidligere oplyst, at der er en del lavbundslande i det foreslåede tracé, men mange af de tidligere registrerede tørveholdige jorde er væsentligt reduceret ved omsætning af tørv. Ny kartering kan derfor anbefales.

På borgermødet oplyste Forsvaret, at der må forventes en betydelig større aktivitet end tidligere antaget, såvel i hyppighed som i mandskabsomfang. I det lys anbefaler GHS, at løbende information/kommunikation (dansk/tyisk/engelsk) til offentligheden opprioriteres under inddragelse af relevante interessenter, ligesom der bør tages hensyn til de turismæssige spidsbelastningsperioder i videst muligt omfang.

Der er grundejerforeningens håb og forventning, at ovenstående medfører tydelige aftryk i miljøkonsekvensrapporten med deraf følgende konsekvenser for Forsvarets projekt.

Med venlig hilsen
På vegne af Grundejerforeningen Henne Strand

Jesper Dahlmann
formand